

ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ:
ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

DOI 10.33930/ed.2019.5007.38(11-12)-1

УДК 141.338:37.091.2

ЕКЛЕКТИЗМ ВІРТУАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА:
УПРАВЛІНСЬКИЙ КОНТЕКСТECLECTICISM OF VIRTUALIZATION OF THE EDUCATIONAL
ENVIRONMENT: MANAGERIAL CONTEXTО. П. Кивлюк
Г. В. Губська
Й. С. Франц

Актуальність теми дослідження. Проблематика віртуалізації освітнього простору стосується не лише досліджень в галузі соціальної філософії, чи то філософії освіти, або інноваційної дидактики в контексті актуалізації дистанційної форми навчання, а й галузі управління освітньою діяльністю. Інтегрованість та міжгалузевість процесу віртуалізації потребує відповідної колаборації.

Зрозуміло, що певні корективи в організаційно-управлінський зміст освітнього процесу були внесені за останні роки глобальної пандемії COVID-19 та умов карантину. Віртуалізація освітнього середовища перетворилася на реальну необхідність, а не на модерновий засіб удосконалення та трансформації освітнього процесу. З огляду на останню тезу, треба акцентувати увагу не тільки на можливостях і перевагах, а й на вірогідних непередбачуваних викликах, як це б парадоксально не виглядало.

Постановка проблеми. Введення карантинних заходів в умовах пандемії COVID-19 призвело до інтенсифікації використання та створення форм дистанційного навчання, як однієї з можливостей виходу з кризи. Поряд з цим, треба зауважити, що існує значна різниця між систематизовано-структурованими, експериментально-перевіренними, науково-методично обґрунтованими організаційно-

Urgency of the research. The problem of virtualization of the educational environment concerns not only research in the field of social philosophy, philosophy of education or innovative didactics in the context of the actualization of distance learning but also the field of management of educational activities. The integrated and interdisciplinary nature of the virtualization process requires appropriate collaboration.

Certain adjustments to the organizational and managerial content of the educational process have been made in the last years of the global pandemic COVID-19 and quarantine conditions. The virtualization of the educational environment has become a real necessity, rather than a modern means of improving and transforming the educational process. Considering the last thesis, it is necessary to focus not only on opportunities and advantages but also on possible unpredictable challenges, no matter how paradoxical they may seem.

Target setting. The introduction of quarantine measures in the COVID-19 pandemic has led to the intensification of the use and creation of forms of distance learning as a way out of the crisis. Along with this, it should be noted that there is a significant difference between systematized-structured, experimentally-proven, scientifically and methodologically sound organizational and management forms of online learning and

управлінськими формами онлайн-навчання та еклектично створеними програмами дистанційного навчання для задоволення потреб сьогодення. Тим не менше, даний факт еклектичності віртуалізації освітнього середовища мав і має місце, а отже потребує дослідження в контексті розв'язання заданої проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціокультурні аспекти процесів віртуалізації суспільства висвітлені у дослідженнях: Н. В. Барна, О. П. Дзюбань, О. О. Рубан, Д. В. Іванова, Н. А. Носова, В. В. Окороківської і т.д..

Сутність поняття віртуалізації освітнього середовища в різних контекстах розглянуто в доробках наступних вчених, що аналізувалися в даному дослідженні: М. В. Корсак, М. І. Ямпольської, М. О. Скуратівської, С. С. Попадіук, О. В. Пахомова, О. В. Бондаренко, В. П. Кочіна, Ю. В. Пушкарьова, Е. А. Пушкарьової.

Не зважаючи на існуючі класичні філософські вчення щодо еклектизму, як способу мислення у процесі розвитку пізнання в умовах суспільної кризи та змін, дослідження віртуальності в межах філософської еклектики є напрямком, що потребує подальших теоретично-філософських розвідок.

Постановка завдання. Дослідити еклектичну природу процесу віртуалізації освітнього середовища в контексті управління освітньою діяльністю.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на дискусійність філософських припущень щодо еклектичної природи віртуальності, розглянуто віртуалізацію освітнього середовища в контексті управлінської значимості даного процесу, що обумовлено соціальними потребами та викликами сьогодення.

Висновки. Віртуалізація освітнього середовища в контексті управління та раціонального функціонування активно впроваджується в освітній процес. При цьому акцентування переваг віртуалізації привалюють над недоліками, що уможливорює певні

eclectically created distance learning programs to meet the needs of the present. Nevertheless, this fact of eclectic virtualization of the educational environment has taken place, and therefore requires research in the context of solving the given problems.

Actual scientific researches and issues analysis. Sociocultural aspects of the processes of virtualization of society are reflected in the research of: N. V. Barn, O. P. Dzoban, O. O. Ruban, D. V. Ivanova, N. A. Nosova, V. V. Okorokovo and others.

The essence of the concept of virtualization of the educational environment in different contexts is considered in the studies of the following scientists, which were analyzed in this study: M. V. Korsak, M. I. Yampolska, M. O. Skurativska, S. S. Popadiuk, O. V. Pahomov, O. V. Bondarenko, V. P. Kochin, Yu. V. Pushkarov, E. A. Pushkarova.

Despite the existing classical philosophical teachings on eclecticism as a way of thinking in the process of development of knowledge in the conditions of social crisis and change, the study of virtuality in the framework of philosophical eclecticism is a direction that requires further theoretical and philosophical research.

The research objective. To explore the eclectic nature of the process of virtualization of the educational environment in the context of educational management.

The statement of basic materials. Despite the debatable philosophical assumptions on the eclectic nature of virtuality, the virtualization of the educational environment in the context of the managerial importance of this process is due to social needs and challenges of the present.

Conclusions. The virtualization of the educational environment in the context of management and rational functioning is being actively implemented in the educational process. At the same time, the emphasis on the advantages of virtualization is piled on top of the

ризиків та негативні наслідки. Але в умовах соціальних викликів віртуалізація освітнього середовища, його створення, організація, управління є необхідною умовою розвитку реальної дійсності, де залучення технологій віртуальної реальності та додаткової реальності має еkleктичну природу, що потребує подальшого дослідження.

Ключові слова: еkleктика, віртуалізація освітнього середовища, віртуальна реальність, управління освітою.

disadvantages, allowing for certain risks and negative consequences. But in conditions of social challenges virtualization of the educational environment, its creation, organization, management is a necessary condition for the development of real reality, where the involvement of virtual reality technologies and additional reality has an eclectic nature that requires further research.

Keywords: eclectic, virtualization of the educational environment, virtual reality, educational management.

Актуальність теми дослідження. “Перетворення в останні десятиліття ХХ ст. соціальної реальності в нестабільну, фрагментарну, еkleктичну через посилення інформаційних потоків явно корелює зі зростанням у житті людей ролі різного роду симулякрів – образів реальності, що заміщують саму реальність” [2, с. 14].

Проблематика віртуалізації не оминула і таку соціальну складову людського існування та розвитку як освіта, у всіх її проявах і структурних складових. Віртуалізація освітнього простору стосується не лише онтологічних, антропологічних, чи то аксіологічних досліджень щодо еволюції філософської думки; інноваційної дидактики в контексті актуалізації дистанційної форми навчання, чи то вдосконалення програмних засобів навчального призначення в контексті процесів цифровізації, а й галузі управління освітньою діяльністю. Тобто мова йде про те, що віртуалізація освітнього простору є інтегрованим процесом для різних галузей та наукових напрямків, де відбувається поєднання чи то змішування вибіркового елементів ідей, теорій, процесів тощо з метою синтезу існуючого знання, або диференціації нових гіпотез.

Зрозуміло, що певні корективи в організаційно-управлінський зміст освітнього процесу були внесені за останні роки глобальної пандемії COVID-19 та умов карантину. Віртуалізація освітнього середовища в контексті використання технологій віртуальної та доповненої реальності перетворилися на реальну необхідність, а не на модерновий засіб удосконалення та трансформації освітнього процесу. З огляду на останню тезу, треба акцентувати увагу не тільки на можливостях і перевагах: наочність, дистанційність, інформативність, об'єктивність, актуальність, безпечність, результативність, інтегрованість, імерсивність тощо, а й на вірогідних непередбачуваних викликах: психологічна залежність та втрата зв'язку з реальністю, трудомісткість, функціональність та вартість віртуальної технології, як це б парадоксально не виглядало.

Постановка проблеми. Введення карантинних заходів в умовах пандемії COVID-19 призвело до інтенсифікації використання та створення різних методик, засобів, технологій дистанційного навчання, як єдиної можливості виходу з освітньої кризи.

Використання потенціалу віртуальних технологій, або технологій доповненої реальності в управлінні та організації освітнього процесу в межах штучно створеного середовища сприятиме ефективному функціонуванню концептуально нової організаційно-управлінської моделі освіти в цілому, але

даний процес потребує значних ресурсних затрат: фінансових, технологічних, часових, кадрових та інших. Поряд з цим, треба зауважити, що існує вагома різниця між систематизовано-структурованими, експериментально-перевіреними, науково-методично обґрунтованими організаційно-управлінськими формами онлайн-навчання та еклектично створеними програмами дистанційного навчання для задоволення потреб сьогодення. Тим не менше, даний факт еклектичності віртуалізації освітнього середовища мав і має місце, а отже потребує дослідження в контексті розв'язання заданої проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціокультурні аспекти процесів віртуалізації суспільства висвітлені у дослідженнях: Н. В. Барна, О. П. Дзьобань, О. О. Рубан, Д. В. Іванова, Н. А. Носова, В. В. Огорокової та інших вчених.

Сутність поняття віртуалізації освітнього середовища в різних контекстах розглянуто в доробках наступних вчених, що аналізувалися в даному дослідженні: М. В. Корсак, М. І. Ямпольскої, М. О. Скуратівської, С. С. Попадюк, О. В. Пахомова, О. В. Бондаренко, В. П. Кочіна, Ю. В. Пушкарьова, Е. А. Пушкарьової.

Не зважаючи на існуючі класичні філософські вчення щодо еклектизму, як способу мислення у процесі розвитку пізнання в умовах суспільної кризи та змін, дослідження віртуальності в межах філософської еклектики є напрямком, що потребує подальших теоретично-філософських розвідок.

Постановка завдання. Дослідити еклектичну природу процесу віртуалізації освітнього середовища в контексті управління освітньою діяльністю.

Виклад основного матеріалу. Філософські припущення щодо еклектичності віртуальності є дискусійними з точки зору “взаємовиключення та автономії фундаментальних метафор світоглядів. Дослідження віртуальності в межах філософської еклектики вважається практично неможливим в контексті обґрунтування теорій чи визначення знання будь-яким чітким, послідовним або системним способом. Хоча з іншого боку можуть продемонструвати значні гіпотетично допустимі результати” [12, с. 57].

Виходячи з того, що еклектизм є своєрідним способом пізнання характерним для кризових суспільних станів, що в нашому випадку є неспростовним фактом, та незважаючи на відсутність єдиної теоретичної основи, все ж таки виступає як синтез існуючого знання, або як “пролог” до диференційного аналізу єдиної теоретико-методологічної системи.

“Еклектика, за мірками старого культурницького монізму, який існував у ХІХ столітті, переростає в еклектику безмірного, в еклектику безструктурного, в еклектику хаосогенної трансформації, яка несе в собі безлад, безмежність різних практик і неможливість їх єднання в контексті реалій будь-яких змістів, семантик та семантичних світів” [1, с. 179].

З огляду на існуючі прийоми еклектизму: пастіш, контамінація, амальгамування, останній, на наш погляд, є найбільш характерним для віртуалізації освітнього середовища та його управління. Тобто базисом є віртуалізація, а до неї шляхом асиміляції приєднуються традиційна освіта, цифрові та інформаційно-комунікаційні технології, принципи управління і т.д. В даному випадку еклектика виступає як модус попередньої оцінки нової

проблематики, що базується на об'єднанні концептуально різних систем, етапів історичного розвитку, зміни парадигм і т.д. задля дифузії теорій, гіпотез, суджень.

Наприклад, “для художньо-естетичної освіти еклектика є не тільки актуальним культурним підґрунтям, що так або інакше впливає на освітній процес, а й певною проблемою, бо виникає питання орієнтування в ситуації хаотичного накопичення напрямків та творчих експериментальних практик. Необхідне формування нових способів взаємодії з багатогранною, різнобарвною, хаотичною сферою культурно-естетичного досвіду сучасності” [4, с. 42].

Механічне поєднання хаотично обраних фрагментарних елементів різних ідеологій, теорій, практик в контексті гіпотетичних спроб ідеалізації матеріалізму, чи то навпаки матеріалізації ідеалізму можна назвати еклектикою в різноманітті філософських поглядів та суджень.

Якщо, наприклад, взяти два, або більше, формальних визначень та об'єднати їх між собою за принципом випадкового вибору, то ми отримаємо еклектичну дефініцію будь-чого, що буде вказувати на різні сторони одного й того ж об'єкту, що визначається. Отже управління освітнім середовищем та віртуалізація даного є процесами сумісними такими, що уможливають колабораційні процеси між представниками різних сфер та напрямків діяльності задля досягнення єдиної мети. В даному випадку під метою розуміється якісна результативність освітньої діяльності в контексті створення, організації, управління, функціонування віртуального освітнього середовища.

Віртуальність у класичних філософських словниках визначається як “характеристика квазіреальності деяких об'єктів та їх властивостей, що використовується для пояснення, опису й аналізу як об'єктивно існуючих предметів, так і штучно створених” [11, с. 92], де віртуальна реальність розглядається відсторонено від її технічно цифрової похідної. Крім того, серед характеристичних ознак віртуальної реальності вирізняють: автономність, інтерактивність, актуальність і основна на наш погляд – породженість. Тобто віртуальна реальність створюється за власними межами, а саме: в реальності відмінній для віртуальної, в такій, що по відношенню до віртуальної є незмінною реальністю [6].

Віртуальна реальність, а точніше її місце в реальному житті, не є справжнім/існуючим/реальним, але, так би мовити, існує в реальній дійсності, займаючи певне місце в часі та просторі. Реальність поступається місцем віртуальному у повсякденному житті, бо має симуляційну природу. Симулякр, як специфічна характеристика постмодернізму, провокує процес розмивання меж між реальним і штучно створеним – віртуальним. Отже по відношенню до реальної дійсності еклектична природа віртуального є не заперечною.

“Феномен нової віртуальної культури має свої відмінності: дистанційність; реальна віддаленість від суб'єкта; ліберальність; дескриптивність; еклектичність, мікшування і співіснування різних потоків інформації, стилів, напрямків; віртуальність к існування в штучно створеній реальності; фрагментарність, мозаїчність вираження; домінування віртуального над смисловим; інноваційність; технократичність і т.д.” [7, с. 217].

Віртуалізація операційних систем, програмного забезпечення, мережі, систем збереження даних, інфраструктури, робочих місць тощо –

беззаперечно є сучасною технологією, яка є дієвим та зручним інструментом для здійснення багатьох процесів. Однак важливо не фетишизувати віртуалізацію з точки зору ідеалізації та універсалізації “всього в усьому”, а знайти оптимально необхідну пропорцію вмісту віртуального в реальному, яка буде ефективно виправданою.

Освітнє середовище саме по собі вже є штучно створеним в реальній дійсності. В наслідок колаборації різних суб'єктів та об'єктів, технологій та засобів, сфер та наукових напрямків, соціально-культурних традицій та фінансових можливостей створюється відповідне середовище, що переслідує досягнення певної освітньої мети та реалізації поставлених завдань. Тобто віртуалізацію освітнього середовища “можна трактувати як навчальне онлайн-середовище, специфічний відкритий динамічний простір реалізації освітнього процесу” [10, с. 199], або під “віртуальним інформаційно-освітнім середовищем” розуміємо цілісну організовану систему різноманітних ресурсів (інформаційних, дидактичних, технологічних) і форм інтеракції (синхронної, асинхронної; очної, дистанційної; комп'ютерної, телекомунікаційної) освітніх суб'єктів, спрямованих на формування їхньої індивідуальної освітньої траєкторії” [8, с. 170].

На нашу думку, використання технологій віртуальної реальності в освітньому процесі, або ж створення спеціального освітнього середовища у віртуальній площині потребує чітко визначених цілей, завдань, умов та принципів функціонування, причому реальна комунікація має переважати над віртуальною в контексті формування інформаційної та мережевої культури, медіа грамотності тощо. Віртуальне освітнє середовище – це не тільки згрупована за певними ознаками множина/когнітивна система суб'єктів та об'єктів освітнього процесу з можливостями використання цифрових, віртуальних, доповнюючи реальність, глобально мережевих, інформаційно-комунікаційних технологій, а й мотиватор, стимулятор, комунікатор, диференціатор і т.д. освітньої діяльності.

“Навчально-виховний процес, організований за допомогою віртуального інформаційно-освітнього середовища, є подібним за структурою до традиційного й охоплює цілемотиваційний, змістово-операційний, емоційно-вольовий, оцінно-результативний компоненти, але реалізуються вони за допомогою комп'ютерно-орієнтованих засобів навчальної комунікації та комп'ютерно-орієнтованих засобів навчальної діяльності” [8, с. 170].

Віртуалізація освітнього середовища покликана удосконалити навчальний процес з огляду на суспільні виклики та потреби, що реалізується за рахунок можливостей віртуальності як такої, а саме: відкритості, доступності, інформаційності, комунікаційності, візуалізаційності, наочності, дистанційності тощо.

Крім того, “віртуалізація у сучасній освітній практиці перетворюється на найважливіший фактор, що впливає на ціннісні орієнтації особистості, насамперед на цінності освіти, проте визначає багато проблем розвитку електронної освіти та складні ціннісні протиріччя” [12, с. 79].

До позитивних наслідків еkleктичності процесів віртуалізації освітнього середовища можна віднести: розвиток освітніх інформаційно-комунікаційних технологій та віртуальних засобів навчання; саморозвиток та самовдосконалення науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти; вдосконалення дистанційної освіти за рахунок створення он-лайн курсів, їх глобалізації, екстерналізації, транснаціоналізації та цифровізації освіти як

такої.

Розвиток, інтенсифікація та раціоналізація досягнень, що вже мають місце в контексті віртуалізації освітнього середовища, уможливають створення якісної інфраструктури освітнього закладу задля реалізації ресурсних можливостей дистанційного навчання. Але, треба зауважити, що отримані позитивні результати в кризових умовах продукування освітніх інновацій, можуть бути втрачені, якщо їх не інституціоналізувати. Тобто універсалізація отриманих інноваційних результатів віртуалізації освітніх процесів та їх глобальна імплементація сформує загальноприйнятту традицію як в окремому навчальному закладі, так і в освітньому процесі взагалі.

Будь-який процес потребує управлінської компоненти, де освіта не є винятком. І в даному контексті необхідно докласти чималих зусиль щодо створення та впровадження управлінських освітніх технологій. Тобто постає завдання активної колабораційної діяльності науково-педагогічних працівників, адміністративно-управлінських підрозділів, розробників віртуальних засобів навчання та освітніх інформаційно-комунікаційних цифрових технологій задля отримання універсального “продукту” як ефективного інструментарію управління, організації, впровадження та вдосконалення освітнього процесу в умовах цифровізації та соціальних викликів сьогодення.

На думку білоруських дослідників: “Реалізація процесу віртуалізації інфраструктури закладу освіти передбачає послідовне виконання наступних процесів: створення хмарного середовища віртуалізації; проектування змодельованої або створюваної мережевої інфраструктури; визначення вимог до різних реалізацій віртуальних машин чи то програм, що втілюють поведінку задіяних обчислювальних елементів та структур; створення всередині зробленого раніше хмарного середовища сукупності мереж приватної хмари та внутрішніх мереж” [5, с. 52].

Крім очевидних позитивних характеристик, віртуалізація освіти має й інші аспекти. Справа в тому, що технології віртуальної реальності, чи то будь-які інші цифрові/технічні/комп'ютерні/мережеві засоби їх використання, доступні не для всіх прошарків суспільства, що стає ще одним підґрунтям загострення соціальної нерівності. Тобто дана форма навчання як надає можливості, так і формує проблеми.

У своєму дослідженні Д. В. Іванов застерігає від зловживання процесами віртуалізації в науковій сфері: “Об'єкт науки та її процеси віртуалізуються. Наука як інституція теж віртуалізується. <...> Наука, що існує як інструмент оволодіння природою та всіма її проявами, вбачає критерій істинності не в результативності або колегіальному консенсусі, а у підтримці різного роду спонсорів, державних та приватних фондів тощо. Студентами рухає прагнення не до істинного, а вигідного/корисного знання. Відбувається відокремлення науки від істинності, відтворення науки підприємства від власне пошуку істини. Наука та збільшення знання розходяться так само як економіка та виробництво, політика та управління. <...> Створення і презентація образу необхідного для успішного фінансування (отримання грантів, премій та інших фінансових можливостей), що по суті адекватно симуляції компетентності. <...> Значна кількість представників наукової спільноти не лишає місця та часу для скрупульозної процедури накопичення, перевірки та подання результатів. Цей дефіцит призводить до того, що єдино науковою, раціональною формою дискусії стає нелогічна, неструктурована,

але ефективною презентація образу ідеї чи теорії” [3, с. 54].

Очевидні зміни в процесі управління, що неминучі в контексті віртуалізації освітнього середовища, більшість дослідників та управлінців пов'язують з використанням Learning Management System (LMS), так званих електронних платформ для організації та управління освітнім процесом (найпопулярнішою серед ЗВО України є LMS Moodle). Дані платформи дозволяють систематизувати навчально-методичні матеріали, документацію, звітність, зробити системи оцінювання знань та формування відповідних компетентностей більш об'єктивними, продуктивними, прозорими і т.д. Треба зазначити, що наповнення будь-якої LMS є трудомістким та вартісним процесом, а швидка зміна якісно удосконалених платформ, або ж оновлення старих – призведе до функціональних ускладнень. Тим не менше в появі електронних підручників, дидактичних матеріалів віртуального типу, унаочнення та візуалізація навчального матеріалу, індивідуалізація освітнього процесу, диференціація навчальних завдань, дистанційності та темпоральності реалізації освітньої діяльності в умовах віртуального освітнього середовища, а отже і його управління, вбачається потужний потенціал. І не зважаючи на ознаки еkleктичності даних процесів, які мають місце, віртуалізація освітнього середовища в його управлінському контексті починає перетворюватися в новітню систему управління освітою.

Висновки. Використання технологій віртуальної реальності та доповненої реальності стали дійсністю в реальному світі. Їх використання практично в будь-якій сфері життєдіяльності суспільства не завжди є виправданою необхідністю. Віртуалізація сприймається скоріше як розвага, ніж як потенціальна можливість, хоча останнім часом ситуація значно змінилася. На наш погляд, не можливо переоцінити переваги віртуалізації, як у практичній так і соціально-гуманітарній площині, але не зважати на ризики теж необачно. Тим більше, що дискусійність філософських розвідок щодо еkleктичної природи віртуальності, дозволить, в певній мірі, сформулювати відповідні гіпотетичні припущення.

Віртуалізація освітнього середовища в контексті управління та раціонального функціонування активно впроваджується в освітній процес. При цьому акцентування переваг віртуалізації привалюють над недоліками, що уможливорює певні ризики та негативні наслідки. Але в умовах соціальних викликів віртуалізація освітнього середовища, його створення, організація, управління є необхідною умовою розвитку реальної дійсності, де залучення технологій віртуальної реальності та додаткової реальності має еkleктичну природу, що потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел:

1. Барна, НВ 2016, 'Генеративні тенденції дизайну в контексті техно-інновацій постмодерну', *Мультиверсум. Філософський альманах*, Випуск 1-2, с. 172 – 182.
2. Дзьобань, ОП & Рубан, ОО 2020, 'Свобода й відповідальність як аксіологічні маркери трансформації інформаційного суспільства', *ІНФОРМАЦІЯ І ПРАВО*, № 1 (32), с. 9-21.
3. Иванов, ДВ 2000, *Виртуализация общества*, СПб.: *Петербургское Востоковедение*, 96 с.
4. Корсак, МВ & Ямпольская, МИ 2019, 'Приоритеты художественно-эстетического образования в условиях социокультурной трансформации', *Наукове пізнання: методологія та технологія*, № 2 (43), с. 39-46.
5. Кочин, ВП, Воротницкий, ЮИ & Жерело, АВ 2020, 'Виртуализация сетевой инфраструктуры учреждений образования', *Цифровая трансформація*, № 1 (10),

- с. 51–56. Доступно: <<https://doi.org/10.38086/2522-9613-2020-1-51-56>>. [24 Грудень 2021].
6. Носов, НА 2001, Манифест виртуалистики, Москва: *Путь*, 17 с.
 7. Окорочкова, ВВ 2018, *Образ нової соціальної реальності Постмодерну та форми його моделювання*. Монографія, Одеса: *ВМВ*, 288 с.
 8. Пахомов, ОВ & Бондаренко, ОВ 2019, 'Поняття "виртуальне інформаційно-освітнє середовище" у сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі', *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*, Випуск 16, Т. 2, с. 167-171.
 9. Пушкарёв, ЮВ & Пушкарёва, ЕА 2020, 'Виртуализация социальной коммуникации в образовании: ценностные основания информационного развития (обзор)', *Science for Education Today*, Vol. 10, № 2, pp. 73–90. Доступно: <<http://dx.doi.org/10.15293/2658-6762.2002.05>>. [24 Грудень 2021].
 10. Скуратівська, МО & Попадюк, СС 2019, 'Виртуальне освітнє середовище в системі іншомовної підготовки сучасного закладу вищої освіти', *Педагогічні науки. Збірник наукових праць. Випуск LXXXVII*, с. 198-203.
 11. *Філософський енциклопедичний словник* 2002, гол.ред. В.І.Шинкарук, Київ: "Абрис", 742 с.
 12. Spector, JM, Merrill, MD, van Merriënboer, J, Driscoll, MP, Hannafin, RD & Young, MF 2008, 'Handbook of Research on Educational Communications and Technology', *Lawrence Erlbaum Associates*, 894 p.

References:

1. Barna, NV 2016, 'Generativni tendentsii dizajnu v konteksti tekhnno-innovatsii postmodernu (Generative trends in design in the context of postmodern techno-innovation)', *Multyversum. Filosofskiyi almanakh*, Vypusk 1-2, s. 172 – 182.
2. Dzoban, OP & Ruban, OO 2020, 'Svoboda y vidpovidalnist yak aksiolohichni markery transformatsii informatsiinoho suspilstva (Freedom and responsibility as axiological markers of information society transformation)', *INFORMATSIYA I PRAVO*, № 1 (32), s. 9-21.
3. Yvanov, DV 2000, *Vyrtualyzatsiya obshchestva (Virtualization of Society)*, SPb.: *Peterburhskoe Vostokovedenye*, 96 s.
4. Korsak, MV & Yampolskaia, MY 2019, 'Pryorytety khudozhestvenno-estetycheskoho obrazovanyia v uslovyakh sotsyokulturnoi transformatsyy (Priorities of art and aesthetic education in the context of socio-cultural transformation)', *Naukove piznannia: metodolohiia ta tekhnolohiia*, № 2 (43), s. 39-46.
5. Kochyn, VP, Vorotnytskyi, YuY & Zherelo, AV 2020, 'Virtualyzatsiya setevoi infrastruktury uchrezhdenyi obrazovanyia (Virtualization of the network infrastructure of educational institutions)', *Tsyfrovaia transformatsiia*, № 1 (10), s. 51–56. Dostupno: <<https://doi.org/10.38086/2522-9613-2020-1-51-56>>. [24 Hruden 2021].
6. Nosov, NA 2001, *Manifest virtualistiki (Virtualistics Manifesto)*, Moskva: *Put*, 17 s.
7. Okorokova, VV 2018, *Obraz novoi sotsialnoi realnosti Postmodernu ta formy yoho modeliuвання (The image of the new social reality of Postmodernism and forms of its modeling)*. Monohrafiia, Odessa: *VMV*, 288 s.
8. Pakhomov, OV & Bondarenko, OV 2019, 'Poniattia "virtualne informatsiino-osvitnie seredovyshe" u suchasni vitchyzniani ta zarubizhnii literaturi (The concept of "virtual information and educational environment" in modern domestic and foreign literature)', *Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v osviti*, Vypusk 16, Т. 2, s. 167-171.
9. Pushkarev, YuV & Pushkareva, EA 2020, 'Vyrtualyzatsiya sotsyalnoi kommunykatsyy v obrazovanny: tsennostnye osnovanyia ynformatsyonnoho razvytyia (obzor) (Virtualization of Social Communication in Education: Value Foundations of Information Development (Review))', *Science for Education Today*, Vol. 10, № 2, pp. 73–90. Dostupno: <<http://dx.doi.org/10.15293/2658-6762.2002.05>>. [24 Hruden 2021].
10. Skurativska, MO & Popadiuk, SS 2019, 'Virtualne osvitnie seredovyshe v systemi

inshomovnoi pidhotovky suchasnoho zakladu vyshchoi osvity (Virtual educational environment in the system of foreign language training of a modern higher education institution)', *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats. Vypusk LXXKhVII*, s. 198-203.

11. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk (Philosophical encyclopedic dictionary)* 2002, hol.red. V.I.Shynkaruk, Kyiv: "Abrys", 742 s.
12. Spector, JM, Merrill, MD, van Merriënboer, J, Driscoll, MP, Hannafin, RD & Young, MF 2008, 'Handbook of Research on Educational Communications and Technology', *Lawrence Erlbaum Associates*, 894 p.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.38(11-12)-2

УДК 1 (091) (477)

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 20 – 30-х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

MAIN VECTORS OF THE DEVELOPMENT OF PHILOSOPHY IN SOVIET
UKRAINE IN THE 20^s – 30^s of THE 20th CENTURY

I. В. Козій

Актуальність теми дослідження. У кожному періоді розвитку української філософії потрібно уміти відшукати ті ідеї які можна застосувати у сучасності. Адже як світові, так і українські філософи ставили іншим, а також самим собі ті філософські питання які турбували їх, були з ними упродовж усього їх життя. Але навіть ті періоди в українській філософії, про які з тих чи інших причин не хочеться згадувати також слід не забувати, вивчати їх та робити відповідні висновки.

Постановка проблеми. Саме таким періодом у вітчизняній філософії є її радянський період. На наш погляд його слід вивчити хоча б тому, щоб у майбутньому не допустити чогось схожого. Його слід проаналізувати та відпустити, щоб мати змогу рухатися далі, обравши такі вектори розвитку українського суспільства, які сьогодні найбільш повно закрийють ті питання та виклики, що постали перед Україною у ХХІ столітті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою окресленої проблематики займалися такі

Urgency of the research. In each period of the development of Ukrainian philosophy, you need to be able to find those ideas that can be applied today. After all, both world and Ukrainian philosophers put the others, as well as themselves, the philosophical questions that troubled them and followed them throughout their lives. But even those periods in the Ukrainian philosophy that people do not feel like mentioning for one reason or another should not be forgotten, be studied, and result in appropriate conclusions.

Target setting. Such a period in domestic philosophy is its Soviet era. In the authors' opinion, it should be studied at least to prevent something similar in the future. It should be analyzed and released to be able to move forward, having chosen such vectors of the development of the Ukrainian society that today will most fully cover the issues and challenges facing Ukraine in the 21st century.

Actual scientific researches and issues analysis. Such scientists as I. Yakhot, T. Zakydalskyi, M. Rozhenko,